

УДК 37.013:39]:[378.011.3-051:373.2

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-6\(225\)-45-51](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-6(225)-45-51)

МАНЖЕЛІЙ НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА,

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри дошкільної освіти,
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,
м. Полтава, Україна

Nataliia Manzheli,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Preschool Education,
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University,
Poltava, Ukraine

E-mail: manzheliinata@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1030-764X>

ФАЗАН ТЕТЯНА ПАВЛІВНА,

кандидатка педагогічних наук, старша викладачка кафедри дошкільної освіти,
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,
м. Полтава, Україна

Tetyana Fazan,

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior lecturer at the Department of Preschool Education,
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University,
Poltava, Ukraine

E-mail: fazantp7@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0001-9132-9394>

ВАШАК ОКСАНА ОЛЕКСІЇВНА,

кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри дошкільної освіти,
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка,
м. Полтава, Україна

Oksana Vashak,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor at the Department of Preschool Education,
Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University,
Poltava, Ukraine

E-mail: vashak1971.ua@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0009-0006-5079-6555>

ЕТНОПЕДАГОГІЧНИЙ НАРАТИВ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ ВИХОВАТЕЛІВ: ПРАКТИЧНІ ОРІЄНТИРИ РОБОТИ В ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

А Детально проаналізовано можливості використання етнопедагогічного наративу як практичного інструменту професійної підготовки вихователів до роботи в умовах полікультурного середовища. Автори розглядають етнопедагогічний наратив як ефективний засіб інтеграції традиційної культурної спадщини у сучасний освітній процес, що сприяє збереженню ідентичності та формуванню здатності до діалогу культур.

Представлено практичні заходи, проведені кафедрою дошкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка, які довели свою результативність у процесі формування професійної підготовки вихователів: етнопедагогічний форум «Діти світу – діти миру», майстер-клас «Народна казка як виховний інструмент», культурний квест «Скарби етнопедагогіки», етноекспедиція «Живі джерела традиції», майстерня «Дидактичні ігри на основі народних традицій», арттерапевтичний захід «Моя культурна ідентичність» та онлайн-марафон «Казковий міст культур». Зазначені формати спрямовані на розвиток у студентів умінь поєднувати теоретичні знання з практичними педагогічними діями, творчо інтерпретувати етнокультурні ресурси у виховному процесі та формувати навички взаємодії з дітьми різних етнічних груп.

Зауважено, що у процесі професійної підготовки вихователів етнопедагогічний наратив може бути реалізований через низку важливих векторів. По-перше, це використання народних казок, легенд, прислів'їв, приказок як навчального та виховного матеріалу, що дозволяє майбутнім педагогам осягати морально-етичні основи традиційної культури та водночас розуміти універсальні гуманістичні смисли, спільні для різних етносів. Не менш пріоритетним напрямом є активне залучення студентів до дослідницької діяльності (організація етноекспедицій, проведення форумів).

Ключові слова: етнопедагогіка; етнопедагогічний наратив; професійна підготовка вихователів; полікультурне середовище; культурна ідентичність; етноекспедиція; дидактичні ігри; арттерапія; народні традиції

ETHNO-PEDAGOGICAL NARRATIVE IN THE PROFESSIONAL TRAINING OF EDUCATORS:
PRACTICAL GUIDELINES FOR WORKING IN A MULTICULTURAL ENVIRONMENT

S The article provides a detailed analysis of the possibilities of using ethno-pedagogical narrative as a practical tool for training educators to work in a multicultural environment. The authors consider ethno-pedagogical narrative as an effective way of integrate traditional cultural heritage into the modern educational process, which contributes preserving identity and forming the ability to engage in intercultural dialogue.

The authors highlight practical measures taken by the Department of Preschool Education at Poltava V.G. Korolenko National Pedagogical University, which have proven effective in developing the professional readiness of teachers: the ethno-pedagogical forum "Children of the World – Children of Peace", the workshop "Folk Education: The Art of Teaching Children", the cultural quest "Treasures of Ethno-pedagogy", the ethno-expedition "Living Sources of Tradition", the workshop "Didactic Games Based on Folk Tradition", the art therapy event "My Cultural Identity", the online marathon "Fairytale Bridge of Cultures". These formats are aimed at developing students' ability to combine theoretical knowledge with practical pedagogical actions, to creatively interpret ethno-cultural resources in the educational process, and to develop skills for interacting with children of different ethnic groups.

It is noted that in the process of professional training of educators, the ethno-pedagogical narrative can be implemented through a number of important vectors. Firstly, this involves the use of folk tales, legends, proverbs and sayings as teaching and educational material, which allows future teachers to grasp the moral and ethical foundations of traditional culture and, at the same time, understand the universal humanistic meanings common to different ethnic groups. An equally important priority is the active involvement of students in research activities (organizing ethnic expeditions, holding forums).

The results of the study show that the systematic introduction of ethno-pedagogical narrative into the professional training of future educators ensures their readiness to work in a multicultural educational environment and develops their ability to organize the educational process in the spirit of humanism, mutual respect, and cultural dialogue. The proposed practical measures can be used as a model for integrating ethno-pedagogical approaches into the modern system of preschool education.

Keywords: ethno-pedagogue; ethno-pedagogical narrative; professional training of educators; multicultural environment; cultural identity; ethno-expedition; didactic games; art therapy; folk traditions

Актуальність проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими практичними завданнями. Освіта традиційно постає простором перетину культур, традицій і різноманітних світоглядних парадигм. У XXI столітті багатоманітність цього простору стає ще виразнішою, оскільки глобалізаційні процеси істотно розширюють горизонти комунікації та трансформують характер соціального взаємовпливу. Для вихователя закладу дошкільної освіти діяльність у полікультурному середовищі вже не є винятковим випадком, а набуває статусу повсякденної професійної практики. Саме тому здатність професіонала інтерпретувати культурні коди, коректно зчитувати їх у поведінці дитини та водночас зберігати цілісність власної педагогічної позиції перетворюється на одну із фундаментальних професійних компетентностей сучасного педагога.

У зазначеному контексті етнопедагогічний наратив виступає не лише як форма збереження традиційної спадщини, а й як своєрідна «педагогічна мова», здатна раціонально поєднувати як минуле, так і сучасність. Народні казки, пісні, прислів'я та національна символіка визнані фахівцями як дієві педагогічні інструменти, що здатні донести складні світоглядні смисли у доступній і водночас глибокій формі. На наше переконання, пропонуване дослідження є своєчасним у контексті модернізації педагогічної освіти та пошуку інноваційних підходів до роботи в умовах полікультурного середовища. До того ж, сучасна система професійної підготовки майбутніх вихователів потребує розроблення чітких практичних орієнтирів – методичних підходів, технологій, дидактичних форматів та ефективних інструментів.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Проблематика етнопедагогіки як наукового напрямку та педагогічної практики посідає вагоме місце в українській

дослідницькій традиції. У монографії О. Березюк [1] докладно проаналізовано чинники становлення етнопедагогіки, визначено її роль у сучасному вихованні та підготовці педагогів, а також підкреслено значення народної педагогічної мудрості як цінного ресурсу формування національної ідентичності. У навчально-методичних посібниках В. Макарчук [2] та Л. Мафтин [3] представлено систематизований виклад теоретико-методологічних засад дисципліни, подано термінологію та окреслено практичні шляхи використання етнопедагогіки у навчально-виховному процесі.

Група науковців (Л. Маєвська [7], В. Мосіяшенко [9]) наголошують на необхідності впровадження етнокультурних цінностей в освітній процес, що значно розширює уявлення про етнопедагогіку як важливий складник професійної підготовки педагогів. У науковому доробку Л. Мафтин [8] акцентовано увагу на етнопедагогічних основах сучасного дидактичного процесу, що особливо актуально в умовах реформування початкової та дошкільної освіти. Зазначене свідчить про створення методологічного підґрунтя формування системного підходу до використання етнопедагогіки у професійній підготовці майбутніх вихователів.

Вартують уваги наукові напрацювання Т. Кочубей, Ю. Саврія [5], В. Фазана, Н. Манжелій, Т. Фазан [11], що актуалізують питання підготовки вихователів до професійної діяльності, формування їхньої готовності до роботи у різних соціокультурних контекстах. Проте аспект практичної реалізації етнопедагогічного наративу саме у професійній підготовці вихователів до роботи в умовах полікультурного середовища розроблений ще недостатньо. Сказане визначає наукову новизну та актуальність пропонуваного дослідження.

Узагальнення наукового доробку окресленої нами тематики дозволяє стверджувати: що попередні дослідження заклали міцне теоретико-методологічне підґрунтя для

розуміння етнопедагогіки як вагомого чинника формування педагогічної культури та національної ідентичності. Однак у науковій літературі все ще бракує системних розвідок, присвячених практичному використанню етнопедагогічного наративу саме у професійній підготовці вихователів, орієнтованій на роботу в умовах полікультурного середовища. Нині недостатньо розробленими залишаються конкретні методики, дидактичні ігри, інтерактивні технології, які б сприяли ефективній трансляції культурного змісту в освітню практику. На переконання авторів, вказане відкриває перспективи для подальших досліджень, спрямованих на вироблення інноваційних підходів до підготовки вихователів, здатних діяти у різноманітному соціокультурному контексті.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, яким присвячується означена стаття. Попри значну кількість досліджень, присвячених теоретичним засадам етнопедагогіки та аналізу її виховного потенціалу, малодослідженим залишається практичний аспект використання етнопедагогічного наративу у професійній підготовці вихователів. Зокрема, недостатньо розроблено методики та технології, що забезпечують готовність педагогів до роботи в полікультурному середовищі, а також інтеграцію традиційних культурних ресурсів із сучасними освітніми форматами (арттерапія, квести, етноекспедиції, онлайн-марафони).

Метою статті є аналіз можливостей використання етнопедагогічного наративу як практичного інструменту професійної підготовки вихователів до роботи в умовах полікультурного середовища.

Викладення основного матеріалу. Сучасна система професійної підготовки вихователів перебуває під значним впливом глобалізаційних процесів і соціокультурних трансформацій, що актуалізує проблему формування готовності майбутніх фахівців до роботи в умовах культурного різноманіття. Полікультурне середовище закладів дошкільної освіти вимагає від вихователя не лише високого рівня професійних знань і педагогічних умінь, а й розвинутої міжкультурної компетентності, здатності до діалогу та відкритості до інших культур. В означеному контексті особливого значення набуває етнопедагогічний наратив, що виступає не лише як форма збереження та трансляції традицій народної культури, а й як дієвий інструмент розвитку педагогічної майстерності та формування гуманістично орієнтованої особистості вихователя [10, с. 146].

Етнопедагогічний наратив варто розглядати як систему цінностей, знань, сюжетів, образів і виховних практик, що передаються у формі усної народної творчості, звичаїв, обрядів, а також у художніх текстах, етнографічних матеріалах і педагогічних сценаріях. Його інтеграція в освітній процес майбутніх вихователів сприяє розширенню світоглядних горизонтів, розвитку здатності до інтерпретації та адаптації культурних кодів у педагогічній діяльності [2, с. 30; 3].

У процесі професійної підготовки вихователів етнопедагогічний наратив може бути реалізований через низку важливих векторів. По-перше, це використання народних казок, легенд, прислів'їв, приказок як навчального та виховного матеріалу, що дозволяє майбутнім педагогам

осягати морально-етичні основи традиційної культури та водночас розуміти універсальні гуманістичні смисли, спільні для різних етносів. Не менш пріоритетним напрямом є активне залучення студентів до дослідницької діяльності (організація етноекспедицій, проведення форумів). Разом з тим, вагомим засобом є моделювання педагогічних ситуацій, що дозволяють опанувати практичні навички вихователя щодо організації діалогу культур у дитячому середовищі [11, с. 38].

Варто наголосити, що практичні орієнтири використання етнопедагогічного наративу у професійній підготовці вихователів полягають у застосуванні конкретних методик і педагогічних прийомів. Одним із них є інсценізація народних казок у виховній роботі, що дозволяє дітям не лише знайомитися з культурними надбаннями, а й набувати досвіду колективної творчості та комунікації. Не менш дієвим інструментом є використання прислів'їв і приказок як морально-етичних орієнтирів у ситуаціях виховних дилем. Крім того, у полікультурному середовищі особливого значення набуває метод «наративного діалогу», коли вихователь свідомо формує ситуацію для порівняння сюжетів та образів із різних культур, виявлення спільних цінностей і вміння бачити відмінності як ресурс для взаємозбагачення [8, с. 196].

Результати дослідження. У межах окресленої тематики викладачами кафедри дошкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка впродовж 2024–2025 років розроблено та проведено низку заходів, що довели свою результативність у процесі формування професійної підготовки вихователів (рис. 1).

Серед низки проведених заходів особливе місце посідає етнопедагогічний форум «Діти світу – діти миру». Його мета: презентувати кращі практики використання етнопедагогічних наративів, народних традицій, символів у роботі з дітьми дошкільного віку. Форум проводився дві доби та поєднував панельні дискусії, виставку дидактичних матеріалів і методичних розробок, створених вихователями та студентами педагогічних закладів. У заході брали участь студенти педагогічних університетів, викладачі та вихователі-практики з різних регіонів. Такий склад учасників забезпечив можливість діалогу між теоретиками та практиками, сприяв збагаченню педагогічного досвіду, обміну унікальними методичними напрацюваннями.

Важливим компонентом форуму була виставка дидактичних матеріалів (авторські ігри, методичні посібники, народні іграшки, інтерактивні книжки та мультимедійні ресурси), які ілюструють використання етнопедагогічних підходів у практиці. На панельних дискусіях відбулося обговорення проблеми впровадження етнокультурних елементів у сучасні освітні програми та можливих шляхів їхнього вирішення. За результатами проведення форуму створено мережу педагогів-ентузіастів, які прагнуть поширювати інноваційні практики етнопедагогічного спрямування, а також формування платформи для співпраці між освітніми закладами, національними громадами та науковцями.

Рис. 1. Заходи, проведені кафедрою дошкільної освіти ПНПУ

Особливу зацікавленість студентів викликає майстер-клас «Народна казка як виховний інструмент», що вдало демонструє майбутнім і практикуючим педагогам широкий спектр методів використання казки у виховному процесі закладів дошкільної освіти. Основна ідея полягає в тому, що народну казку не варто сприймати виключно як літературний жанр, а й як впливовий етнопедагогічний наратив, який здатен передавати дітям високі моральні цінності та культурні коди різних народів. Програма означеного заходу побудована на поетапній роботі з текстом, образами та символікою казки. Поєднання саме вказаних форматів роботи є цілком виправданим і цікавим для сприйняття учасниками пропонованого дійства [1, с. 85].

Перший етап передбачає ознайомлення з казкою у різних форматах: це може бути класичне усне читання вихователем, прослуховування аудіозапису, перегляд мультимедійної версії чи відеоінсценізації. Пропонована варіативність допомагає краще зрозуміти, яким чином змінюється сприйняття одного й того ж сюжету залежно від способу його подання.

Наступний етап орієнтований на колективне обговорення морально-ціннісного змісту казки. Учасникам пропонується детально проаналізувати характери персонажів, пояснити їх вчинки та спрогнозувати можливі наслідки. Не менш важливим напрямом роботи є співвідношення уроків казки із сучасними виховними ситуаціями. Зазначене формує широкий простір для розвитку навичок критичного мислення та розуміння власного педагогічного досвіду.

На завершення пропонується інсценізація міні-сценки, постановки лялькового театру чи створення колажу на основі сюжету казки. Означена творча робота дозволяє студентам успішно опанувати методику театралізації та візуалізації

наративів, підвищуючи тим самим ефективність виховного процесу у роботі з дітьми.

У результаті учасники отримують не лише готові сценарії занять, але й практичний досвід роботи з різними техніками інтеграції народної казки в освітній процес. Майстер-клас сприяє розширенню методичного арсеналу педагогів, формуванню їхнього креативного мислення. Окрім цього, проаналізований формат роботи допомагає майбутнім вихователям трактувати казку як універсальний виховний інструмент, що здатен комплексно розвивати мовлення, уяву, емпатію.

Не менш актуальним для студентської молоді виявився культурний квест «Скарби етнопедагогіки». Пропонований формат спрямований на залучення студентів до активного пізнання народної культури та її виховного потенціалу. Суть заходу полягає в тому, що учасники об'єднуються у команди та проходять серію «станцій». Кожна з них містить завдання, що безпосередньо пов'язане з певним елементом етнопедагогічної спадщини: легендами, прислів'ями, народними піснями, обрядами та символами різних народів. Організатори квесту створюють простір, що імітує подорож у пошуках «скарбів мудрості предків», де кожна зупинка відкриває нову сходинку культурного досвіду.

Як приклад, на «станції легенд» учасникам пропонується прослухати уривки з українських або кримськотатарських народних оповідей і мають визначити мораль чи ключовий символ оповіді. На «станції прислів'їв» студенти отримують картки з половиною прислів'їв і мають їх правильно скласти, пояснюючи при цьому їхнє виховне значення. Особливо емоційною є зупинка на «станції пісні», що передбачає відгадування мелодій народних творів у сучасному чи автентичному виконанні, після чого команди виконують

короткий фрагмент пісні або створюють власну імпровізовану версію. Вказаний етап викликає, зазвичай, найбільший інтерес серед студентської молоді. «Станція обрядів» може

містити завдання на інсценізацію фрагменту традиційного весільного чи календарного обряду, де учасники мають використати підказки у вигляді атрибутів чи описів (рис. 2):

Рис. 2. Основні етапи проведення культурного квесту «Скарби етнопедагогіки»

Усі завдання культурного квесту передбачають розвиток креативності студентів, навичок працювати в команді, знаходження нестандартних рішень. Кінцевою метою заходу є отримання «скарбу» – символічної скриньки із унікальними сувенірами, що уособлюють мудрість народу. У результаті студенти не тільки поглиблюють знання про традиції та символіку різних культур, а й отримують практичний досвід упровадження інтеграції етнопедагогічних наративів у професійну діяльність.

Особливою популярністю серед студентів користується етноекспедиція «Живі джерела традиції». Її суть – організація поїздки студентів до сільської місцевості, етнопарків, зустрічей з людьми похилого віку, які зберегли автентичні зразки народної творчості та світоглядних уявлень. Під час експедиції студенти виконують різноманітні дослідницькі завдання: збирання фольклорних матеріалів: колискових пісень, народних казок, прислів'їв і приказок, легенд, обрядових текстів. Особлива увага приділяється не лише змісту матеріалів, а й умовам їхнього виконання: інтонації, невербальним елементам, символіці предметів, які супроводжують усну творчість. У процесі збору даних застосовуються сучасні технічні засоби – аудіо- та відеозапис, що дозволяє максимально зберегти автентичність і передати атмосферу живого спілкування з культурним носієм.

Після завершення експедиції студенти опрацьовують зібраний матеріал: здійснюють транскрибування записів, аналізують педагогічний і виховний потенціал кожного отриманого зразка, розробляють рекомендації щодо можливостей упровадження отриманих матеріалів в освітній процес. За результатами проведеної роботи формується

електронний збірник «Етнопедагогічний наратив у сучасній освіті», який містить автентичні тексти, мультимедійні матеріали та коментарі методичного спрямування для вихователів і педагогів. Такий збірник, без сумніву, слугує цінним освітнім ресурсом, оскільки не лише зберігає безцінну культурну спадщину, але й забезпечує її адаптацію до потреб сучасної педагогіки.

Для студентів особливо привабливим форматом роботи є розроблення етнопедагогічних сценаріїв. Це спеціально розроблені методичні моделі занять, виховних заходів чи ігрових ситуацій, у яких автентичний народний матеріал активно впроваджується у сучасний освітній процес [5, с. 85]. У межах етноекспедиції «Живі джерела традиції» студенти можуть створювати такі сценарії на основі зібраних казок, пісень, прислів'їв та обрядів, надаючи їм педагогічної форми для роботи з дітьми дошкільного чи молодшого шкільного віку.

У межах проведеного нами дослідження, вважаємо цілком доречним навести кілька прикладів:

✓ Сценарій виховного заняття «Коліскова як мова любові». Студенти записують автентичні колискові пісні від людей похилого віку та розробляють заняття, що передбачають прослуховування їхнього виконання, розуміння окремих мотивів, обговорення значення ніжних слів. Найцікавішим моментом є пропозиція створити власну «сучасну колискову» для улюбленої іграшки. Усе перераховане допомагає формувати емоційну чутливість і розуміння родинних цінностей.

✓ Сценарій театралізованої гри «Казка оживає». На основі зібраних народних казок студенти розробляють сюжет

інсценізації з розподілом ролей, використанням простих костюмів і символічних атрибутів (віночки, рушники). Діти не лише грають ролі улюблених героїв, а й обговорюють у чому полягає мораль казки, по можливості співвідносять її із сучасними життєвими подіями.

✓ Сценарій заняття-діалогу «Мудрість у прислів'ях». Використовуючи автентичні прислів'я, записані під час експедиції, студенти розробляють заняття, де діти мають скласти «ланцюжок мудрості» – підбирають прислів'я до конкретної життєвої ситуації (дружба, праця, допомога батькам), а також роблять спроби вигадати власні «сучасні прислів'я».

Також можливе проведення заняття «Мудрість у прислів'ях» у дещо іншому форматі. На початку заняття вихователь приносить «скриньку мудрості», яка викликає цікавість у дітей. Педагог пояснює, що саме у ній зберігається особливе багатство, яке не можна купити за гроші, – народна мудрість [4, с. 13]. Відкривши скриньку, вихователь дістає картки з прислів'ями та пропонує дітям дізнатися, що вони означають. Діти слухають кілька прикладів, як-от: «Без труда нема плода»; «Друга шукай, а знайдеш – тримай»; «У злагоді й мале зростає, а без злагоди й велике пропадає». Далі присутні обговорюють зміст запропонованих прислів'їв, наводять приклади ситуацій, коли їх використання є доречним.

Після цього педагог пропонує гру «Знайди пару», під час якої діти отримують картки з половинами прислів'їв і мають скласти їх у правильному порядку [6]. Це допомагає не лише запам'ятати народні вислови, а й тренує уважність і мислення. Наступний етап заняття – вправа «Прислів'я підказує». Вихователь демонструє ілюстрації із зображенням різних життєвих ситуацій: друзі допомагають один одному, сім'я разом святкує, діти саджають дерево. Завдання полягає в тому, щоб підібрати до кожної ситуації відповідне прислів'я, яке б найточніше пояснило її зміст і мораль. Вказане завдання формує у дітей здатність поєднувати народну мудрість із конкретними життєвими ситуаціями, розвивати абстрактне мислення [9, с. 66].

Не менш цікавим є творче завдання «Склади сучасне прислів'я». Дітям пропонують вигадати власні вислови за мотивами сучасного життя. Наприклад: «Хто дружбу цінує – той завжди радіє» чи «Доброта дорожча за іграшку». Нові прислів'я педагог записує на картках і додає до «скриньки мудрості», підкреслюючи тим самим, що мудрість народжується не лише у минулому, а й у сьогоденні. У підсумку вихователь наголошує, що прислів'я – це короткі, але й дуже мудрі поради, які завжди допоможуть зробити правильний вибір у повсякденних життєвих ситуаціях.

Підвищену увагу та інтерес серед студентської молоді викликає майстерня «Дидактичні ігри на основі народних традицій». Проведення означеного заходу сприяє розвитку креативного мислення студентів, формуванню навичок проєктування навчальних ігор, активізації пізнавальної діяльності під час педагогічної практики.

Формат заходу передбачає індивідуальну або групову роботу учасників над створенням інтерактивних навчально-ігрових матеріалів, які відображають традиційні етнокультурні сюжети, фольклорні мотиви, обряди, казки та

народні пісні. Це можуть бути настільні ігри, у яких учасники розробляють ігрове поле, картки завдань, фішки та правила, що дозволяють моделювати культурні сценарії та навчальні ситуації; дидактичні картки, призначені для закріплення знань про народні традиції, звичаї, приказки чи прислів'я; інтерактивні матеріали, які можуть застосовуватися у формі настільних або цифрових вправ, рольових ігор, вікторин і квестів.

Робота в майстерні проходить у декілька етапів. Першочергово, студенти ознайомлюються з об'єктом моделювання – етнокультурними сюжетами та традиційними формами навчання, які використовувалися в народній педагогіці. На наступному етапі відбувається генерація ідей: учасники обговорюють, які казки, легенди, обряди або символи можуть бути втілені в ігровий формат, визначають тип гри (настільна, карткова, рольова) та розробляють основні правила. Третій етап передбачає творче виготовлення матеріалів: створення карток, ігрового поля, фішок, ілюстрацій і текстового супроводу до завдань. Завершальним етапом є тестування ігор, їхнє обговорення, внесення необхідних коректив за потреби. У даний спосіб створюється можливість оцінити педагогічний потенціал матеріалів, підвищити їхню практичну цінність [7]. Разом з тим, за результатами проведеної роботи студенти отримують власний комплект дидактичних ігор та інтерактивних матеріалів, який вони можуть застосовувати під час проходження педагогічної практики.

Аналіз освітньої практики свідчить про посилення зацікавленості студентів у проведенні онлайн-марафону «Казковий міст культур». Учасникам заходу пропонується впродовж тижня опублікувати у соціальних мережах короткі відеоролики з власними інтерпретаціями народних казок різних культур. Як варіант, це можуть бути театралізовані постановки, анімаційні міні-фільми, сучасні ремікси із застосуванням музики та спецефектів. Такий формат допоможе розкрити творчий потенціал студентів, адаптувати традиційний культурний контент до форматів, що є цікавими для сучасної молоді. Важливо, що кожен учасник має можливість обрати казку власного народу або звернутися до сюжетів інших культур, що створює своєрідний «міст» між різними етнічними традиціями та сприяє формуванню поваги до культурного розмаїття. Важливо зауважити, що за рахунок використання соціальних мереж формується ефект віртуальної спільноти, де учасники об'єднані спільною метою зберігати та примножувати культурну спадщину народу.

Водночас підвищену увагу серед студентів викликає арттерапевтичний захід «Моя культурна ідентичність». Його формат передбачає створення колективного муралу, де кожен з учасників заходу репрезентує символи власної культурної належності, використовуючи художні засоби – малюнки, орнаменти, текстові елементи. Символи можуть відображати традиційні форми мистецтва, елементи національного костюму, характерні природні образи, архетипи з усної народної творчості або інші маркери культурної спадщини. Представлений формат дозволяє учасникам актуалізувати власний культурний досвід, здійснити його візуалізацію та інтегрувати у спільний мистецький простір.

Зазвичай студенти Полтавського національного педагогічного університету імені В.Г. Короленка на муралі зображають елементи традиційної полтавської вишивки з геометричними та рослинними орнаментами, що символізує духовність і зв'язок поколінь; образ полтавської галушки як знаку гостинності та родинного тепла; білий колір рушників і сорочок як уособлення чистоти й обрядовості; пейзажі з річкою Ворсклою, які відображають природну ідентичність краю; літературні постаті, зокрема Івана Котляревського, Панаса Мирного. Поруч із цими образами частина учасників зображує кримськотатарські орнаменти, гуцульські візерунки, єврейські релігійні символи чи сучасні індивідуальні знаки ідентичності. Завдяки такому поєднанню створюється полотно, яке відображає багатство культурного різноманіття, підкреслює унікальність нашого регіону. Після завершення заходу його учасники висловлюють власні думки щодо символів, які об'єднують та які демонструють відмінності, збагачуючи тим самим спільний досвід.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє констатувати наступне: етнопедагогічний наратив у професійній підготовці вихователів дозволяє ефективно поєднувати традиційні культурні надбання з актуальними освітніми завданнями. Отримані результати підтверджують, що системне впровадження етнопедагогічного наративу в освітній процес є важливим складником модернізації педагогічної освіти.

Вказане дозволяє не лише підвищити якість професійної підготовки майбутніх вихователів, але й сформувати нову генерацію фахівців, здатних ефективно діяти у багатокультурному суспільстві, поєднуючи гуманістичні цінності, національні традиції та сучасні освітні технології.

Особливий інтерес серед студентів викликали наступні заходи, що довели свою результативність у процесі формування професійної готовності вихователів: етнопедагогічний форум «Діти світу – діти миру»; майстер-клас «Народна казка як виховний інструмент»; культурний квест «Скарби етнопедагогіки»; етноекспедиція «Живі джерела традиції»; майстерня «Дидактичні ігри на основі народних традицій»; арттерапевтичний захід «Моя культурна ідентичність»; онлайн-марафон «Казковий міст культур».

Перспективним напрямом подальших наукових пошуків є порівняльний аналіз ефективності традиційних форм етнопедагогічного впливу (народні казки, прислів'я, обрядові практики) та сучасних інноваційних форматів (арттерапія, культурні квести, етноекспедиції, онлайн-проекти) у професійній підготовці вихователів. Вказаний напрям дослідження дозволить визначити оптимальне поєднання культурної спадщини й новітніх освітніх технологій для формування міжкультурної компетентності та професійної підготовки майбутніх педагогів.

Список використаних джерел

1. Березюк О. С. Чинники етнопедагогіки : монографія. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2013. 205 с.
2. Етнопедагогіка : навч.-метод. посіб. / уклад. В. В. Макачук. Умань : РВЦ «Софія», 2015. 205 с.
3. Етнопедагогіка – українознавство. Термінологічний словник : навч. посіб. / уклад. Л. В. Мафтин. Чернівці : Технодрук, 2015. 276 с.
4. Козацька педагогіка і навчально-виховний процес у закладах освіти : наук.-метод. зб. / уклад.: В. Є. Берека, І. К. Гіджеліцький, Н. М. Орловська. Кам'янець-Подільський : Вид-цв ПП Зволейко Д.Г., 2018. 472 с.
5. Кочубей Т. Д., Саврій Ю. Ф. Педагогічні умови підготовки майбутніх вихователів до формування основ етнокультури в дітей старшого дошкільного віку. *Теорія і методика професійної освіти*. 2020. Вип. 22. С. 83–86.
6. Кубай Н. О. Виховуємо традиціями українського козацтва : навч. посіб. Львів : Новий Світ-2000, 2018. 254 с.
7. Маєвська Л. М. Етнопедагогіка : навч. посіб. Херсон : Олді-плюс, 2025. 288 с.
8. Мафтин Л. В. Етнопедагогічні основи дидактичного процесу сучасної початкової школи. *Актуальні проблеми педагогіки початкової школи в контексті освітньої реформи* : зб. наук. праць. Івано-Франківськ : НАІП, 2021. С. 195–198.
9. Мосіяшенко В. Українська етнопедагогіка. Суми : Університетська книга, 2019. 175 с.
10. Огринчук О. Формування етнокультурної компетентності здобувачів освіти. *Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки* : зб. тез Всеукр. наук.-практ. онлайн-конф., 16 травня 2024 р. Київ : Педагогічна думка, 2024. С. 145–147.
11. Фазан В., Манжелій Н., Фазан Т. Формування готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до професійного розвитку та самовдосконалення: акмеологічний підхід. *Естетика і етика педагогічної дії*. 2024. Вип. 29. С. 33–42.

References

1. Bereziuk, O. S. (2013). *Chynnyky etnopedagogiky [Factors of Ethnopedagogy]: monohrafiia*. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].
2. Makarchuk, V. V. (Comp.). (2015). *Etnopedagogika [Ethnopedagogy]: navchalno-metodychnyi posibnyk*. Uman: RVTs «Sofia» [in Ukrainian].
3. Maftyn, L. V. (Comp.). (2015). *Etnopedagogika – ukrainoznavstvo. Terminolohichniy slovnyk [Ethnopedagogy – Ukrainian Studies. Terminological Dictionary]: navchalnyi posibnyk*. Chernivtsi: Tekhnodruk [in Ukrainian].
4. Bereka, V. Ie., Hidzhelitskyi, I. K., & Orlovskaya, N. M. (Comps.). (2018). *Kozatska pedagogika i navchalno-vykhovnyi protses u zakladakh osvity [Cossack pedagogy and the educational process in educational institutions]: naukovy-metodychnyi zbirnyk*. Kamianets-Podilskyi: Vydavets PP Zvoleiko D.H. [in Ukrainian].
5. Kochubei, T. D., & Savrii, Yu. F. (2020). *Pedahohichni umovy pidhotovky maibutnikh vykhovateliv do formuvannia osnov etnokultury v ditei starshoho doshkilnoho viku [Pedagogical conditions of preparing of future educators to form the basis of ethnoculture in senior preschool children]. Teoriia i metodyka profesiinoi osvity [Theory and Methods of Professional Education]*, 22, 83-86 [in Ukrainian].
6. Kubai, N. O. (2018). *Vykhovuiemo tradytsiiamy ukrainskoho kozatstva [Educating with the traditions of the Ukrainian Cossacks]: navch. posib*. Lviv: Novyi Svit-2000 [in Ukrainian].
7. Maievska, L. M. (2025). *Etnopedagogika [Ethnopedagogy]: navch. posibnyk*. Kherson: Oldi-plus [in Ukrainian].
8. Maftyn, L. V. (2021). *Etnopedagogichni osnovy dydaktychnoho protsesu suchasnoi pochatkovoi shkoly [Ethnopedagogical foundations of the didactic process in modern primary schools]*. In O. I. Poiasyk, O. V. Slypaniuk, M. P. Kovalchuk (Eds.), *Aktualni problemy pedagogiky pochatkovoi shkoly v konteksti osvithoi reformy [Current issues in primary school pedagogy in the context of educational reform]*: zb. naukovykh prats (pp. 195-198). Ivano-Frankivsk: NAIP [in Ukrainian].
9. Mosiashenko, V. (2019). *Ukrainska etnopedagogika [Ukrainian ethnopedagogy]*. Sumy: Universytetska knyha [in Ukrainian].
10. Ohrynchuk, O. (2024). *Formuvannia etnokulturnoi kompetentnosti zdobuvachiv osvity [Formation of ethnocultural competence of students]*. In *Ukraino moia vyshyvana: etnokulturnyi ta osvithno-vykhovnyi potentsial ukrainskoi vyshyvanky [My embroidered Ukraine: the ethnocultural and educational potential of Ukrainian embroidery]*: zb. tez vseukrainskoi naukovy-praktychnoi onlain-konferentsii (pp. 145-147). Kyiv: Pedagogichna dumka [in Ukrainian].
11. Fazan, V., Manzhelii, N., & Fazan, T. (2024). *Formuvannia hotovnosti maibutnikh fakhivtsiv doshkilnoi osvity do profesiinoho rozvytku ta samovdoskonalennia: akmeolohichniy pidkhid [Preparing future preschool education specialists for professional development and self-improvement: an acmeological approach]. Estetyka i etyka pedagogichnoi dii [Aesthetics and ethics of pedagogical action]*, 29, 33-42 [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 22.09.2025